

THINKTANK[■]

10|15|25

POLSKA
TRANSFORMACJA
OD NIEPEWNOŚCI
DO SUKCESU

POLISH TRANSFORMATION
FROM SUSPENSE TO SUCCESS

www.mttp.pl/25

„Europa powinna odgrywać ważną i aktywną rolę w procesie kreowania instytucji dostosowanych do świata wielobiegunowego. UE dysponuje doświadczeniem w osiąganiu porozumień i kompromisów. Jednak aby wykorzystywać to doświadczenie, Stary Kontynent musi być zjednoczony. Obecność Polski w Europie, z jej optymizmem i doświadczeniem historycznym, może okazać się kluczowa” / “Europe should play an active and important role in the process of creating institutions for the multi-polar world. The European Union has experience in reaching consensus and compromise. To do that though, the Old Continent has to be united. And Poland’s presence in Europe, with its optimism and historical experience, may be crucial”

DRGNIECIA NA GLOBALNEJ SZACHOWNICY

A stirring on the global chessboard

MAŁGORZATA BONIKOWSKA

Wielkie zmiany w Polsce i Europie Środkowej były możliwe nie tylko dzięki energii obywateli, lecz także dzięki wahnięciu w globalnym układzie sił. W 1989 r. w miejsce dwubiegunowego świata zaczął się tworzyć nowy, multipolarny ład oparty na konieczności współpracy. / The great changes in Poland and Central Europe were possible not only thanks to the energy of citizens, but also thanks to a shift in the global balance of power. In 1989, the bi-polar world began to give way to a new multi-polar order based on necessity for cooperation.

Polska transformacja była częścią gwałtownych zmian zachodzących na całym świecie. Kraje Europy Środkowo-Wschodniej odzyskały wolność, bo o to walczyły, ale przede wszystkim dlatego, że przestały istnieć siły, które to uniemożliwiały. Poland's transformation was part of a dramatic change occurring throughout the world. The countries of Central Eastern regained their freedom because they struggled for it, but above all because the forces that could stop them had ceased to exist.

Gdy imperium komunistyczne zaczęło rozcho-
dzić się w swach, Polska stała się pierwszym ob-
szarem testowania możliwości, które otwierała ta
zmiana – najpierw w 1980, a później w 1989 r. De-
finiując się na nowo, kraj funkcjonował w płynnej,
transformującej się rzeczywistości międzynaro-
dowej. Brak zagrożeń militarnych umożliwił kon-
centrację na rozwoju wewnętrznym. Niemniej na
jego przebieg silnie oddziaływały globalne trendy:
rozwój handlu i finansów, zmiany w łańcuchach
dostaw, rozwój technologii i komunikacji, rosną-
ca współpraca międzynarodowa, upodabnianie
się i uzależnianie państw od siebie. Zrozumienie
tych procesów oraz roli, jaką odgrywały w prze-
mianach w Polsce i na świecie, jest konieczne, by
dobrze zaprojektować rozwój polskiego państwa
w przyszłości.

Upadek binarnego świata

Wiek XX zweryfikował kilka epokowych kon-
cepcji, zwłaszcza nacjonalizm, faszyzm i komu-
nizm, które zaprowadziły świat na skraj zagłady.
Zmotywowało to liderów państwowych do ekspe-
rymentów politycznych, gospodarczych i społecz-
nych, takich jak ONZ czy integracja europejska.
Jednocześnie świat tkwił w klinczu konfrontacji
dwóch potęg cementowanym przez groźbę nowej,
totalnej wojny nuklearnej.

4 czerwca 1989 r. miał wymiar symboliczny:
w tym samym dniu na dwóch krańcach świata

When the communist empire began to fall
apart, Poland became the testing ground of new
opportunities that came with the change – first
in 1980, and later in 1989. Defining itself anew, it
functioned in fluid, and changing, international
conditions. The absence of a military threat made
it possible to concentrate on domestic development.
Nevertheless, Poland's new shape was strongly af-
fected by global trends: the development of trade
and finance, changes in the supply chain, deve-
lopments in technology and communications,
growing international cooperation, and the mutual
convergence and interdependence of states. Under-
standing these processes and the role they played
in the transformation in Poland and the world
is necessary in order to plan development of the
Polish state in the future.

The downfall of the bipolar world

The 20th century tested several epochal concepts,
particularly nationalism, fascism and communism,
which all had brought the world to the edge of de-
struction. National leaders were thus motivated to
political, economic, and social experiments such as
the United Nations and European integration. At
the same time, the world was stuck in the confron-
tation between two superpowers, and held in place
by the new threat of total nuclear war.

June 4 1989 had a symbolic dimension: on
this day, at two ends of the earth, the communist

ideologia komunistyczna otrzymała mocne ciosy. Polacy głosowali w pierwszych wolnych wyborach po II wojnie światowej, a Chińczycy protestowali przeciw partii komunistycznej. Binarny świat zaczął się rozpadać. Obóz komunistyczny upadł, a Stany Zjednoczone – moralny i militarny lider sił demokratycznych – świętowały zwycięstwo w zimnej wojnie.

W kolejnych latach świat testował funkcjonowanie pod panowaniem liberalnego hegemonu, a Zachód przeżywał najlepszy okres w swoich dziejach: pokoju, stabilizacji i dobrobytu. Co prawda upadek bipolarnej równowagi uwolnił nacjonalizmy grup etnicznych pozostających dotychczas w ramach większych struktur państwowych (rozpad Jugosławii i wojny na Bałkanach, wojny w Czeczenii, masakry w Rwandzie, wojna w Kosowie i wiele innych konfliktów), jednak atrakcyjność modelu społecznego Zachodu po „wyczerpaniu się” systemu radzieckiego była bezsporna. Europa zintegrowała się i poszerzyła, a przewaga na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i strategiczno-militarnej dały USA możliwość „projekcji siły”, której nie miało żadne inne państwo w dziejach świata. Symbolem amerykańskiej potęgi i optymizmu, który nastąpił po upadku ZSRR, była interwencja USA w Zatoce Perskiej (1990–1991). Odbyla się przy prawnym i moralnym wsparciu ONZ oraz w świetle kamer. Zdawało się, że w pozimnowojennym świecie istotnie nastąpił „koniec historii”.

W stronę wielobiegunowej rzeczywistości

Zamachy na Nowy Jork i Waszyngton 11 września 2001 r. zakończyły jednak *Pax Americana* – i zapoczątkowały „wojnę z terroryzmem”, pokazując, że bardziej prawdopodobna jest teza o „zderzeniu cywilizacji”. Kontrole na lotniskach zamieniły się w piekło, a każdy muzułmanin na Zachodzie zaczął być podejrzany o powiązania z Al-Kaidą. Interwencji USA w Afganistanie nikt nie kwestionował, ale wojna w Iraku spowodowała, że świat zaczął kontestować moralne prawo Amerykanów do ingerowania w sprawy innych. USA utraciły twarz idealnego demokracji, na czym ucierpiał mandat całego Zachodu do sprawowania przywództwa na coraz bardziej globalizującym się planecie. Poczucie to osłabił jeszcze kryzys gospodarczy, który nadszarpnął również wizerunek Unii Europejskiej jako ekonomicznej potęgi, źródła stabilności i wzoru do naśladowania.

Tyle porozumień o wolnym handlu (FTA) zostało zawartych po 1989 r. Przez cały okres zimnej wojny podpisano 21 takich dokumentów / The number of free trade agreements (FTA) concluded after 1989. During the entire Cold War period 21 such documents were signed.

Źródło/Source: WTO

ideology received strong blows. Poles voted in their first free elections since the WWII, and the Chinese protested against the communist party. The bipolar world began to fall apart. The communist camp disintegrated, and the United States – the moral and military leader of the democratic forces – celebrated its victory in the Cold War.

In the succeeding years, the world tried to function under the domination of a liberal hegemon, while the West experienced the best period in its history: peace, stability and prosperity. The fall of the bipolar balance ‘freed’ the nationalism of ethnic groups remaining within the framework of larger state structures (the break-up of Yugoslavia and war in the Balkans, the war in Chechnya, the massacres in Rwanda, the war in Kosovo and many other conflicts); however, the attractiveness of the West’s social model after the ‘exhaustion’ of the Soviet system was indisputable. Europe integrated and enlarged, while the United States’ dominance in the political, economic and strategic-military spheres gave it the ability to project power unlike any state in world history had ever possessed. The symbol of American power and optimism after the fall of the USSR was the United States’ intervention in the Persian Gulf (1990–1991), which occurred with the legal and moral support of the United Nations and in the light of the cameras. It seemed that in the post-Cold War world, the ‘end of history’ had truly happened.

Bieguny wpływu zaczęły przesuwać się z Europy do Azji, czemu sprzyjała rosnąca siła gospodarcza i polityczna Chin. Jednocześnie następowało usieciowienie relacji międzynarodowych, tworzenie nieformalnych grup państw (G8, G20, BRICS, ASEM itd.), wzrost znaczenia mocarstw regionalnych (Turcja, Indonezja, Indie) i konwergencja gospodarcza, nienotowana do tej pory w historii. Świat wkroczył w erę upodabniania się państw pod względem gospodarczym, a także ścisłych sieciowych relacji politycznych i ekonomicznych. Droga do współczesnego ładu wiodła zatem od świata dwubiegunowego, poprzez okres dominacji jednego supermocarstwa, do świata wielobiegunowego, o którego losach nie decyduje już jedno państwo czy też grupa państw – współzależności są bowiem zbyt silne.

Globalizacja, informatyzacja, urbanizacja

Sieciowa, globalna i współzależnościowa natura świata jest efektem megatrendów, które ujawniły się po zakończeniu zimnej wojny. Globalizacja przyniosła zbliżenie cywilizacji, wzrost skali kontaktów międzyludzkich i międzykontynentalnych, konwergencję gospodarek i rozrost wielonarodowych firm, których przychody są większe niż niejednego państwa. Zaowocowała przemieszczaniem się produkcji do krajów z tańszymi kosztami prowadzenia działalności gospodarczej, co zmieniło charakter gospodarek krajów rozwiniętych, spowodowało wzrost gospodarczy państw biedniejszych i umożliwiło wyciągnięcie z biedy setek milionów obywateli Afryki, Ameryki Południowej i Azji.

Udział wybranych krajów w globalnym PKB

Share of selected countries in global GDP

	1989	2000	2010
USA	25.4	23.9	19.9
UE* / EU*	28.3	24.7	20.2
Chiny / China	3.8	7.0	13.3
Japonia / Japan	9.7	7.6	5.5
Indie / India	3.1	3.7	5.6
Brazylia / Brazil	3.5	2.8	2.8
Rosja* / Russia*	3.9	2.6	2.9
pozostałe / remainder	22.3	27.7	29.8

*Dane dla UE obejmują PKB jej członków w danym roku /

Data for the EU is comprised of the GDP of its members in the given year

*w przypadku Rosji dane za 1989 r. dotyczą ZSRR / In the case of Russia, data for 1989 concerns the USSR

Źródło: MFW, USDA / Source: IMF, USDA

Towards a multi-polar world

However, the attacks on New York and Washington on September 11 2001 ended the *Pax Americana* and began the 'war on terror', showing that the theory about a 'clash of civilisations' was likelier. Airport security became a purgatory and every Muslim in the West began to be suspected of association with Al-Qaeda. The United States' intervention in Afghanistan was not questioned by anyone, but after the war in Iraq, the world began to dispute the Americans' moral right to interfere in the affairs of others. The United States lost its image as an ideal democracy, which had earned it a mandate from the entire West to be the leader of an increasingly globalised planet. This feeling was weakened further by the economic crisis, which also undermined the image of the European Union as an economic power, a source of stability and a model to follow.

The poles of influence began to shift from Europe to Asia, due to the growing economic and political power of China. At the same time, the networking of international relations was taking place, informal groups of countries emerged (G8, G20, BRICS, ASEM, etc.), the regional powers (Turkey, Indonesia, and India) became increasingly important and a previously unseen convergence of the world economy ensued. The world entered an era where states aligned themselves on the basis of their economies, as well as close, networked political and economic relations. The road to the contemporary order thus led from the bipolar world through a period of domination by one superpower to a multipolar world whose fate is no longer decided by one state or even by a group of states, as the interdependences are becoming too strong for that to happen.

Globalisation, computerisation, urbanisation

The networked, global, and interdependent nature of the world is the effect of the megatrends that appeared after the end of the Cold War. Globalisation brought civilisations together, the growth of interpersonal and intercontinental contacts, the convergence of economies, and the expansion of multinational companies, whose revenues are larger than those of many countries. The movement of production to countries with cheaper costs of doing business flourished, changing the nature of economies in developed countries,

Globalizacja nie miałaby takiego zasięgu, gdyby nie rewolucja internetowa i rozwój technologii, w tym mobilnych. Na zmianach tych skorzystały też kraje, które rozpoczęły transformację, w tym Polska. Dzięki innowacjom nastąpił wzrost bezpieczeństwa transportu kolejowego i lotniczego, rozwój elektroniki, automatyki i robotyki, genetyki, medycyny i biotechnologii.

Zjawiska te wpłynęły na obniżenie cen produktów i usług, a rozwój globalnej klasy średniej spowodował wzrost masowej konsumpcji oraz zmiany kulturowo-społeczne, zarówno na Zachodzie, jak i w krajach rozwijających się. Dobra niegdyś luksusowe zaczęły być powszechnie dostępne i częściej zmieniane. Tańsze podróże umożliwiły rozwój międzynarodowego biznesu i turystyki na skalę nieznaną nigdy wcześniej. Zwiększyły także zasięg międzynarodowych migracji, pociągając wzrost niepokojów społecznych i nacjonalizmów. Powszechna wszędzie telewizja ukazała ogrom różnic między grupami społecznymi, krajami i kontynentami. Zmienił się też styl życia milionów ludzi, włączając w to ewolucję tradycyjnego modelu rodziny. Strukturę społeczną wielu krajów zmieniła też szybka urbanizacja. W Europie już ok. 70 proc. osób mieszka w miastach, w regionie Azji i Pacyfiku blisko 45 proc.

Niepewne scenariusze przyszłości

Megatrendy te kształtowały rzeczywistość ostatnich 25 lat. Cechą okresu przejściowego jest jednak rosnąca niestabilność. Wydarzenia na Bliskim Wschodzie (zwłaszcza w Syrii) pokazały bezradność światowych potęg w obliczu spontanicznych procesów społecznych na wielką skalę. Słabnąca rola USA i UE wraz z rozbudzonymi nadziejami w krajach wschodzących uniemożliwiają wypracowanie rozwiązań problemów z zakresu *global governance*, w tym dotyczących zmian klimatycznych, terroryzmu, przeludnienia i ruchów migracyjnych. Zachód nie jest gotowy dokonać oczekiwanego przez globalne Południe wkładu, nie ma też możliwości forsowania własnych koncepcji.

leading to economic growth in poorer countries, and pulling hundreds of millions of citizens of Africa, South America and Asia out of poverty.

Globalisation would not have had such reach if not for the internet revolution and the development of technology, including mobile phones. These changes were also utilised by the countries that had begun their transformations, such as Poland. Thanks to innovations, rail and air transport became increasingly safe, and electronics, automation, robotics, genetics, medicine, and biotechnology developed.

These phenomena had an impact on lowering the prices of goods and services, and the global growth of the middle class caused an increase in mass consumption and in socio-cultural changes both in the West and in the developing countries. Goods that had once been luxuries began to be universally available and more quickly replaced. Cheaper travel made possible the development of international business and tourism on a scale previously unknown. The extent of international migration increased, leading to rising social anxieties and nationalisms. The universal reach of television showed the enormous differences between social groups, countries and continents. The lifestyle of millions of people changed, bringing evolution to the traditional model of the family as well. The social structure of many countries was also changed by rapid urbanisation. In Europe already around 70 per cent of inhabitants live in cities, while in the Asian and Pacific regions nearly 45 per cent do.

Uncertain scenarios of the future

These megatrends have shaped conditions during the last 25 years. One trait of the transition period is, however, a growing instability. Events in the Middle East (particularly in Syria) have shown the helplessness of the world powers in the face of spontaneous social processes on a large scale. The weakening role of the USA and EU, together with

Druga strona, powołując się na lata dominacji Zachodu oraz aspiracje swoich obywateli, nie chce zaś wziąć większej odpowiedzialności za stawianie czoła światowym wyzwaniom. Świat, Europa i Polska po dwóch dekadach wielkich przemian stoją przed wielkimi niewiadomymi. Dalsza globalizacja, informatyzacja i urbanizacja prowadzą do wzrostu dobrobytu, ale też napięć społecznych i do przełomów. Przed światem stoją prawdopodobnie cztery scenariusze. Pierwszy to chaos i niestabilność międzynarodowego ładu. Drugi to nowy bilateralny układ, a być może nowa „zimna wojna” między równoważącymi się potęgami: USA i Chinami. Trzeci – regionalizacja, funkcjonowanie świata oparte na sieciowych zależnościach i regionalnych liderach. Czwarty zaś to wielosektorowa współpraca państw, regionów i organizmów ponadpaństwowych idąca równoległe z mozolnym budowaniem zaczątków globalnego zarządzania.

Jest szansa, że do 2030 r. świat stanie się interpolarny, a wzrost zależności między państwami i regionami doprowadzi do zmiany natury siły w relacjach międzynarodowych. Jej wyznacznikiem będzie pozycja i wiarygodność kraju w regionie. Nastąpi też dalsze umiędzynarodowienie głównych problemów światowych. W staraniach o zbudowanie nowego sieciowego ładu międzynarodowego i przestawienie globu ze stosowania „prawa siły” do „siły prawa” europejski projekt może okazać się bezcennym źródłem inspiracji. To jedyne w swoim

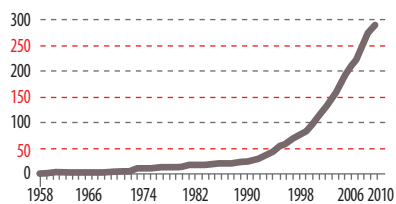
awakened hopes in emerging countries, has made it impossible to work out solutions to problems in the sphere of global governance, including climate change, terrorism, overpopulation and migration. The West is neither ready to make the contribution expected by the global South, nor does it have the ability to impose its own ideas. Referring to the years of the West's domination and the aspirations of its citizens, the other side does not want to take greater responsibility for meeting world challenges.

After two decades of great changes, the world, Europe and Poland are standing before a great unknown. Further globalisation, computerisation, and urbanisation will lead to a growth in prosperity, but also to social tension and breakthroughs. There are four probable scenarios before the world. The first is chaos and instability in the international order. The second is a new bilateral order, and perhaps even a new 'Cold War' between equal powers: the USA and China. The third is regionalisation – the functioning of the world based on a dependency networks and regional leaders. The fourth is multi-sectoral cooperation between countries, regions and supra-national organisations, moving simultaneously towards the laborious inception of the beginnings of global governance.

There is a chance that by 2030 the world will become inter-polar, and the growth of interdependence between states and regions will lead to changes in the nature of force in international relations. Its determinant will be a country's position and credibility in its region. A further internationalisation of the main world problems will also occur. In the attempts to build a new networked international order and to move the world from the use of 'the law of force' to the 'force of law', the European project could turn out to be an invaluable source of inspiration. It is the only experience of its kind with the peaceful creation of a supra-national structure based on compromise and consensus. ASEAN and the African Union are already basing themselves on this model.

Wzrost liczby porozumień o wolnym handlu w latach 1958–2010

Growth in the number of free trade agreements in the years 1958-2010

Źródło: / Source: WTO

rodzaju doświadczenie pokojowego współtworzenia ponadnarodowej struktury opartej na kompromisach i współdecydowaniu. Na tym modelu już się wzorują m.in. ASEAN i Unia Afrykańska.

Europa i Polska wobec wyzwań

W 2050 r. prawdopodobnie żaden z krajów UE nie znajdzie się na liście 10 wiodących światowych gospodarek. Dominującą rolę ekonomiczną będzie miał nie zachód, ale wschód i południe globu. Biznes będzie dalej poszukiwać miejsc, gdzie można tanio wytwarzać i świadczyć usługi, będą się rozwijały centra outsourcingowe, a jednocześnie pogłębi się reindustrializacja Europy i USA. Rozszerzanie się klasy średniej na kontynentach przy wzroście zamożności i dostępności informacji spowoduje zaś dalsze upodabnianie się stylów zachowania i konsumpcji na świecie, co pociągnie za sobą głębszą konwergencję kultur. Przyczynią się do tego także międzynarodowe korporacje kreujące produkty i usługi dostępne na całym świecie.

Świat zmieni się również pod wpływem trendów w demografii i rozwoju kapitału ludzkiego. W 2025 r. populacja globu zwiększy się do 8 mld. Wzrost gospodarczy będzie wolniejszy w krajach rozwiniętych, bo te będą się starzeć. Afryka prześcignie Azję w urbanizacji, a 60 proc. światowej populacji będzie żyło w miastach. Nasilą się migracje, w tym interkontynentalne. Konsekwencją wzrostu populacji będzie większy o kilkadziesiąt procent popyt na energię, ropę, gaz i żywność, co spowoduje wzrost zależności państw nieposiadających własnych zasobów surowcowych od tych, które je mają. Zmniejszą się obszary biedy, a rozbuduje – klasa średnia (4,9 mld osób w 2030 r.). Płace na świecie będą się wyrównywać. Zwiększy się równość między płciami, także w krajach rozwijających się, i poprawi jakość edukacji – 90 proc. ludności świata będzie umiało czytać i pisać.

Większa świadomość ludzi i przyspieszony obieg informacji wzmocnią postawy niezależności jednostek wobec państwa. Rządzący będą silniej uzależnieni od opinii publicznej, która będzie częściej włączać się w sprawy swych miast, regionów i państw, wymuszając w ten sposób szukanie nowych form dialogu społecznego z obywatelami. To stworzy podwaliny demokracji partycypacyjnej. Wzrośnie znaczenie miast, a także wspólnot nowego typu, alternatywnych wobec struktur państwa. Będą rosnąć społeczności

O tyle wzrósł udział Chin w globalnym PKB w latach 1989–2010 / Growth in China's share in global GDP in the years 1989–2010

Źródło MFW /Source: IMF

Europe and Poland in regards to the coming challenges

In 2050, probably none of the countries of the EU will find itself on the list of the world's ten largest economies. The dominant economic role will not belong to the West, but to the east and south of the globe. Business will still be looking for places to produce goods and offer services more cheaply; outsourcing centres will continue to develop, and at the same time, there will be a deepening re-industrialisation of Europe and the USA. The broadening middle classes of the continents, with growing wealth and access to information, will produce a further homogenisation of worldwide styles of behaviour and consumption, bringing about an increasing convergence of cultures. This will also lead to international corporations creating products and services that are available worldwide.

The world will also change under the impact of demographic trends and the growth of human capital. In 2025, the population of the globe will rise to 8 billion. Economic growth will be slower in developed countries, because these will be ageing. Africa will exceed Asia in urbanisation, and 60 per cent of the world population will live in cities. Migration will increase, including intercontinental migration. The consequence of population growth will be a several-dozen per cent larger demand for energy, oil, gas and food, causing the increasing dependence of states that do not have their own raw materials on those who have them. Areas of poverty will decline and the middle class will grow (to 4.9 billion people in 2030). Pay will level off throughout the world.

zwiększyła się liczebność klasy średniej w Azji
w latach 1990–2008 / The middle class tripled
in Asia in the years 1990–2008

Źródło/Source: Asian Development Bank

internetowe i inne formy łączenia się ludzi, także ponadpaństwowe i międzykontynentalne. Nastąpi dyfuzja władzy, czyli przejście w stronę „wielopasmowego zarządzania polityką” z udziałem obywateli.

Większość trendów, które doprowadzą do tych zjawisk, zarysowała się już w latach 90. XX w., gdy w Polsce kształtowała się nowa rzeczywistość. Wpływały one także pośrednio na polską transformację gospodarczą i polityczną. Od kiedy Polska stała się członkiem UE, znajomość tych megatrendów oraz rola refleksji nad kierunkiem, w jakim ewoluje świat, znacznie zyskała jednak na znaczeniu. Polska jest już bowiem nie tylko odpowiedzialna za siebie – w świecie współzależności jest współodpowiedzialna za bezpieczeństwo i dobrobyt regionu oraz kontynentu. Własnego sukcesu nie da się dziś bowiem budować w oderwaniu od europejskiej i globalnej perspektywy. ■

Equality between the sexes will increase, also in developing countries, and the quality of education will improve – 90 per cent of the world's population will know how to read and write.

People's greater awareness and the accelerated circulation of information will strengthen individuals' independence from the state. Authorities will be more dependent on public opinion, which will more often be engaged in the affairs of cities, regions and states, thus forcing authorities to seek new forms of social dialogue with citizens. This will create the foundation of participatory democracy. The importance of cities will grow, as will that of communities of a new type, alternative to state structures. Internet society and other forms of human interconnection, including supra-state and intercontinental ones, will grow. Power will be more diffuse, that is, it will tend towards 'multi-level governance' with civic participation.

The majority of trends that led to these phenomena had already begun to appear in the 90s, when new conditions were taking shape in Poland. They also had a direct impact on Poland's economic and political transformation. Since Poland became a member of the European Union, it has become significantly more important to be familiar with these megatrends and to reflect on the directions in which the world is evolving. Poland is not only responsible for itself – in the world of interdependence it is jointly responsible for the security and prosperity of the region and continent. Its own success cannot be built today in isolation from the European and global perspectives. ■

DR MAŁGORZATA BONIKOWSKA: prezes Centrum Stosunków Międzynarodowych oraz partner zarządzający ośrodka dialogu i analiz THINKTANK / President of the Centre for International Relations and Managing Partner of the THINKTANK centre for dialogue and analysis